

ЗМІСТ І ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ТА СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 101 ЕКОЛОГІЯ

*Паламарчук С.П., к.с.-г.н., доцент кафедри екології агросфери
та екологічного контролю
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
м.Київ, Україна
spal@i.ua*

Підписавши угоду про асоціацію з ЄС, Україна взяла на себе низку зобов'язань із запровадження європейських механізмів охорони навколишнього середовища. Значна увага у сфері управління довкіллям та інтеграції екологічної політики в інші галузеві політики була зосереджена на впровадженні в Україні європейської моделі оцінки впливу на довкілля і стратегічної екологічної оцінки. Саме в цій сфері були прийняті ключові нормативні документи: Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (18 грудня 2017 року), Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (12 жовтня 2018 року).

20 жовтня 2018 року вступив в дію Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», який, перш за все, містить визначення СЕО. Резюмуючи норми цього закону, СЕО – це процедура оцінки впливу документів державного планування на довкілля та здоров'я населення, що проводиться з метою недопущення негативних екологічних наслідків та для гарантування дотримання принципів сталого розвитку.

В свою чергу ОВД регулюється прийнятим ще у 2017 році Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», згідно з яким ОВД є обов'язковою у разі прийняття рішень про провадження планованої діяльності.

ОВД є процедурним інструментом, використовуваним під час ухвалення рішень щодо впливу планованих дій (конкретного проєкту чи стратегічного документа) на стан довкілля та здоров'я населення. Це дозволяє ухвалювати екологічно правильні рішення, щоб зменшити негативний вплив на довкілля чи запобігти значному впливу на нього. Його основна роль полягає в оцінюванні можливих впливів на довкілля планованого проєкту, враховуючи взаємозв'язані соціально-економічні, культурні впливи та впливи на здоров'я людини.

Можна відмітити, що обидві процедури є важливими для того, щоб врахувати всі можливі ризики від запланованих проєктів та упевнитися у безпечності майбутніх рішень. Основна різниця між ними полягає в тому, що

ОВД стосується конкретних індивідуальних проєктів (наприклад, спорудження водосховища), в той час, як СЕО потрібна для оцінки стратегічного документа чи політики.

Процедура СЕО дещо схожа на процедуру ОВД: характерною рисою ОВД і СЕО є проведення публічних слухань з метою врахування громадської думки про вплив на навколишнє середовище і безпеки їх життєдіяльності.

СЕО і ОВД є практичними інструментами для реалізації Концепції сталого розвитку через урахування екологічних аспектів у процесах ухвалення рішень політичного, економічного й соціального характеру. СЕО й ОВД допомагають вчасно запобігти екологічно несталим варіантам розвитку та помилкам, що виникають під час планування через нехтування охороною довкілля й здоров'ям населення.

Дисципліна «ОВД та СЕО» формує у студентів знання щодо процесу проектування і проведення екологічної оцінки впливу на довкілля та набуття навиків практичної роботи, оволодіння прийомами і методами оцінки впливу щодо діяльності сільськогосподарських об'єктів; набуття навиків використання картографічних методів для екологічного обґрунтування господарської діяльності; ознайомлення з нормативною, законодавчою та правовою базою екологічної оцінки, ознайомлення з нормативами стану природного середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень щодо провадження сільськогосподарської діяльності.

Предметом дисципліни «ОВД та СЕО» є оволодіння знаннями і навичками теоретичних основ екологічної експертології та законодавства України в галузі екологічної оцінки об'єктів агросфери які необхідні для усвідомлення екологічної політики держави, врахування екологічних пріоритетів при здійсненні сільськогосподарської, виробничої діяльності, науково-обґрунтованого проведення еколого-експертних робіт.

Набуття компетентностей (відповідно до затвердженої Освітньо-професійної програми за спеціальністю 101 «Екологія»): (ІК) - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК): Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). Фахові (спеціальні) компетентності (ФК): Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем. Здатність до участі в управлінні природоохоронними

діями та/або екологічними проектами. Програмні результати навчання: Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.

Навчальна дисципліна «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка» складається з декількох головних, тісно пов'язаних між собою частин – лекційних модулів:

1). Головні аспекти, нормативна база, державне регулювання та управління у галузі оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки.

2). Методологія здійснення оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки.

3). Оцінка впливу сільськогосподарської діяльності на об'єкти агросфери.

4). Основні методи стратегічної екологічної оцінки.

Крім того, освітня програма передбачає такі практичні модулі:

1). Процес розроблення стратегій, планів і програм стратегічної екологічної оцінки.

2). Особливості оцінки впливу планованої діяльності на компоненти довкілля.

3). Моніторинг та контроль впливу на довкілля під час провадження планованої діяльності, а також (за потреби) планів післяпроектного моніторингу.

Вивчення дисципліни «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка» передбачає наявність у студентів знань, вмінь та навичок, отриманих з таких навчальних дисциплін, як «Загальна екологія», «Моніторинг довкілля», «Техноекологія», «Заповідна справа», «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище», «Екологічна безпека» тощо, отримані знання будуть використовуватись у подальшому при вивченні інших дисциплін освітньої програми фахівців «Бакалавр» і «Магістр» зі спеціальності 101 «Екологія».

Список джерел:

1. Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС. Мельник О. С., Скляр В. Г., Коваленко І. М., Васькіна І. В., Шерстюк М. Ю. навч. посіб. – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2021. – 152 с.

2. База Законодавча України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>